

que el català és el que va servir més tenaçment el sentit antic del mot àrab, i amb documentació més rica que en les llengües germanes; de manera que, en la nostra, hi ha la il·lustració més rica i clara d'aquest gran problema semàntic.

DERIV.: *Taüter. Taüdotà* [«una *tabudota* ab un poc de sagon» a. 1420, *DAG.*].

¹ En canvi hem de reprovar que hagi confós aquest mot amb l'adj. ross. *toüt, toüda* ('tou' = buit de dins) que no hi té res a veure: cal esborrar tot el § 3 d'*AlcM.* — ² Un altre detall de la singularitat del mot en àrab, és que aquest era del tipus de mots en *ā-ū* amb variant *aī-ū* (com *dāmūs/daimūs, qādūs/qaidūs*), tots ells antics en àrab, però d'origen, al més sovint, estranger; vegeu-ne una llisteta en *EntreDL* 15 III, 125-126, i cf. Grammont, *Traité de Phonétique*, 288. En efecte *RMa.* dona la variant *taïbüüt* com a equivalent de l'àrab (p. 250.6); *PAlc.* porta també «*taïbüüt*: arca», «*teïbüüt*: caxa o arca» (pp. 104, 145), i fins en forma el verb derivat *teïbé* «calar lo cerrado» (Dozy, *Suppl.* I, 155). D'altra banda cal mantenir separats de tot això: el tipus *BAGUL*, i cat. ant. *babuit*, d'origen germ.; i *ataïfor, taïbola*: sense relació etim., si bé no sense contactes semàntics etc.

Tau-tau, V. *tat* *Taüt, -üda*, V. *toüt* (TOU) *Taüter*, V. *taüt*

TAUTO-, primer element de compostos savis formats amb el gr. *ταυτό*, contracció *τὸ αὐτό* 'el mateix, allò mateix'. *Tautologia*, amb *λέγω* 'jo dic' [1390, Aversó, *Torc.* I, 239, 285; Belv.]; *tautològic* [Lab. 1840]. *Tautometria* [Lab.]. *Tautograma. Tautomerisme. Tautònim.*

Tava, V. *tava* *Tavà*, V. *tàvec* *Tàvaga*, V. *tàvega* *Tavalera*, *tavanera*, V. *tàvec* *Tavanec*, V. *tebi* *Tavanta*, V. *tabanta, tabard* i *gavany* *Tavard, tavadra, tavadret, tavadrina, tavardo*, V. *tabarà*, cf. *gavany*

TÀVEC, alteració de *tave*, pl. *tàvens*, del ll. *TABANUS*, id., la quantitat del qual s'ignora quant a la vocal penúltima; altres formes, cat. dial. *tavà, -ans*, i d'altres de romàniques, suposen *TABĀNUS*; però l'accentuació inicial reapareix en el cast. *tábano* id., i en l'oc. i fr. prov. *tauna* 'vespa', que difícilment es podrien explicar en qualitat d'alteracions o de mots independents; i com que *TABANUS* sembla ser un mot manllevat pel llatí d'una llengua no indoeuropea, és probable que hi vagi haver ja *TĀBANUS* des de molt antic, variant com d'altres que es presenten en llengües veïnes, pertanyents a d'altres famílies. □ 1.ª doc.: *tavans*, fi segle XIII (*VidesR*); *tave, tàvens*, 1764; és molt incert que sigui això *tavec* en Llull.

«... Foren prezes dos jovencels crestians, e fo un untatz lo cors d'él ab mel, e puxes fo pozat al ray del sol per so que mosques et *tavans* e vespes (e abeles e altra afaram), lo turmentassen», *VidesR*, 38r1, on els mots posats entre parèntesis només figuren en el ms. B, no en el més antic P, ni tampoc en l'original

llatí (94.20), però sí els restants: el mot *tavans* hi està doncs ben assegurat i el seu sentit és ben clar pel context i pel model llatí. El sentit i l'accentuació són també segurs en JRoig, parlant de les dones: «per llurs usances / axí diverses, e tan perverses / obres e manyes, / són: alimanyes, / serp tortuosa / --- aranya ab tela, / *tavà*, mustela, / vespa, alacrà / ---» (*Spill*, 7706).

I també ha de ser això mateix (encara que sorprengui la *-b-* i no *-v-*) en la versió catalana del *Decameron* (a. 1429), on tradueix correctament les frases de l'original: «quantunque Amore i lieti palagi --- piü volentera che le povere capanne abiti» per «--- pus volentera que no en pobres cases» i aquí intercala els mots «ne enfre àvols *tabans*», representen després la traducció fidel «no resta que alcunes voltes entre espesos boschs ---» = «non è egli per ciò che alcune volte esso tra' foltri boschi ---» (III, § 10, 216.13 = ed. 1961, 234.4f.): mots que són, doncs, una addició dels traductors catalans, de caràcter ponderatiu i no importuna. Sembla, doncs, que no és pas una errada de lectura per *cabanes*; si bé el veïnatge de l'it. *capanne* pot ser responsable de la *-b-* anòmala. «Mordent-lo abelles e *tavants* e mosques» en dues versions del recull d'*Eiximplis* d'Ag. (*DAG.*), amb una *-t* purament gràfica que sembla ser sense importància (si bé no descartem que hi hagi error de lectura per *tavants*, infra).

També hem d'entendre *tavà* en Busa-N. (car hi són raríssim els casos de grafies orientals): «*tava*: tabanus, asilus; *tava*, en grec, oestrus» (f-6-13). És versemblant que vagi posar el mateix (o bé duplicant *tave, tavà*), OPou, si bé en l'ed. princeps llegim «*tavano*: tabānus, asilus, aestivus»: en aquesta ed. de 1575 composta a València per l'impressor xurro Huete, es veuen altres coses que semblen interpolacions que feia aquest impressor quan li xocaven en l'obra coses del cat. del Nord que li resultaven forasteres. Més tard segueix en la tradició lexicogràfica: «*tabam, taba* o *tava*, espècie de mosca: tabanus, silus; *tabarrò* [sic], mosca gran: crabro, -onis», *DTo.*; «*tabà*, espècie de mosca, tábano, *tabanus, asilus*», *Belv.* (1805); però el dicc. de Roca i Cerdà (1806), p. 216, ho canvia en «*tabac* m. mosca», que encara que sense accent ja deu ser el *tàvec* predominant en cat. central; en fi Lab., 1840, sense ometre el transmès *tabà* hi afegeix «y *tábach*» curosament accentuat. És la forma que ja havia estat recollida com a única pels lexicògrafs valencians: «*tàbe*: tábano, espècie de moscón; *tàbens*: tábano», CROS (Dicc. 1764, p. 218), i repetida fidelment per Sanelo (17r, 130r), Escrig etc.

Hi ha gran diversitat local en les formes populars modernes: *tábak* és avui la forma comuna en el català central, barceloní i comarcal (llevat que algú pronuncia *tábats*, Bna. 1915) i arriba almenys fins a Tarragona (*BDC* VI, 50) i prop d'Olot (Rupit, *BDC* XIX, 208). Alart escriu la forma ross. mod. *tavac* per il·lustrar el *tava* del Busa-N. en *fnvLLC*; potser entenia *tábak*, si bé també pot ser resultat de la tendència ross. a avançar l'accent en els mots de postònica molt plena.

A la Baga de l'Alta Cerdanya oïa algun cop *tábaks*